

ACC. N:R M. 12954: 1-11.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Ingeborg Johansson, Markaryd*
Härad: *Lunnerbo* Berättare: " "
Socken: *Markaryd* Berättarens yrke: *husföreståndarinna*
Uppteckningsår: *1953* Född år *1898* i *Hinneryd*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Det späda barnets klädsel och vård. s. 1-11.

LUF 97.

Luf. 97

Det spåda barnets klädsel och vård.
På alla områden, märkes en väsentlig skillnad
då det gäller samhällets inverkan, och, eller för
femtio år sedan. Lika minst, då det gäller spädbarns
vård och skötsel. På förra tiden, hörde folket i
denna trakt, till den fattiga klassen och i regel
hade man i varje hem många barn. Givetvis kunde
varken mindre, eller större barn, få den vård som
liknade nu tidens, men säkerligen gjorde man nog
allt, för deras trivsel, enligt tidens sed. Särskilt
det spåda barnet, ägnades en noggrann omsorg.
Utbildnings till en sådan liten medborgare, hade
man i regel förtig innan den kom till världen.
Den bestod av ätte plagg. Linnat som också kallades
"pink" var alltid sytt på samma sätt, med brodyr-
krång Hals och ärmar, samt knytband i ryggen.
Så en liten ströja av flanel, även den med knyt-
band i ryggen. Bump-lapp, blöja, mantel: barn

alltsannan under den cirka 2 meter långa
lindan, eller soopen som den kallades. I bästa
fall, var dessa linda stickad av vitt bomulls-
garn, men den fräckare också sydd av vit flanel.
Förutom dessa plagg, hade barnet alltid någon
sunn ylle schal om ryggen, för att behålla värmen.
Därför hade barnet alltid måsken på, även inom hus,
sy temperaturer i stugan kunde variera betydligt,
i den tid det här är fråga om.

Den enda skillnaden på pojks eller flickas klädsel,
var den, att pojkens fröjor var av ljusblå och flickans
av skär, flanel. Till första barnet, förfärdigades de
flesta plaggen Tre linnen, tre fröjor, två lindor, tre
blöjor, två mantlar och ett par navelbindlar, var
det minsta, man hade på lager till det sänkade
barnet. Någon skillnad på barnets kläder till fest
eller vardag, lå det nog inte bara varit, utom
då det bars fram till dopet, men då gällde det

att det var rent och snyggt, både utanpå och under.
Den lyrbetänade dopklänningen och dito mössan,
som var en föraring av gudmor, användes flera
ganger i samma familj, men gick också på lån
till andra, som inte hade råd med denna engångs-
kostnad.

Spädbarnsectorsstyrelsen, eller de plagg som här be-
skrivets, har följt traditionen i många släkter
och några nyheter i det här fallet, har förnekat
fröst de sista tre till åren, så det så gott som
helt uteläts, att linda barnet. Genom propagan-
da i tidsskrifter, kom man så småningom till
den övertygelsen att barnet mätte bättre, utan
att vara lindat och alls inte hade någon betydelse
att benen därigenom skulle bli raka och fina,
samt de gamla trodde. I tre månader skulle
barnet vara lindat, natt och dag, därefter övergick
man att linda det endast om natten, ytterligare

ACC. N:R M. 12954:4.

tre månader, och när barnet var ett halvt år,
kläddes det i klänning, eller kolt. Genom överens-
kommenhet med gudmor, som själva fallet skulle
levrera den dyrbara dopdräkten, kunde det mycket
ofta, att man valde en sådan vardagsdräkt, i
stället, som barnet kunde använda tills det var
sex ett år. Att gammal spädbarnsplagg till nästa
generation, var mycket vanligt för. Ennå finnes här
kvar en bommas, som användes först gång år 1886.
Ennå om de viktigaste detaljerna, i fråga om barnets
skötsel och vård såsom mat, bad, etc sköttes av
modern, var det mycket vanligt att någon annan,
sådant som det smellanät, det förmoder, eller
mormor, ty någon av dem bodde vanligtvis i
hållningen. I vissa fall, fanns någon stor syster
och hon var då självskrivna barnvården.

I regel badades barnet varje dag, den första tiden,
och man var ytterst försiktig, innan nardsträngen

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4.

fullt bort. Skulle ändå trots försiktighet, kompliceringar uppstå vid läkningen, gav man sig givetvis i väg att rådfråga barnmorskan, som var så kunnig och erfaren i dylika fall.

Det ansågs fröktändes för barnet, att i längden både varje dag, varför man övergick till att endast frätta det, och för att förhindra rosnader i huden, användes potatisionjöl, eller talkum, som alltså skulle vara tillhands, när det lilla barnet sköttes om. Efter en sådan procedur, plus ett mål mat, lades barnet i vagnen som omedelbart sattes i rörelse. Denna möbel ansågs vara alldeles oombärlig, där som var sovåren i hemmet. Ingen vet om det var nyttigt för de små men själva hade de blivit invanda med denna vagnning, att de den förutan också gav sig till läls. Det var särskilt två typer av vagnar, i denna trakt. Den mest vanliga stod på

godset, på gänglar och hur litet den stöttes till kom
den i rörelse. En annan var den så kallade
"dassan", som var fastsatt på en stång och kängde
i luften. När vaggan barnets sovplats på dagen,
så var moderns säng, det samma under natten
och när det var omkring två år, slopades vaggan
helt och det ansågs då att barnet kunde sova, i
vilken säng som helst.

Spädbarnets sängkläder, bestod i regel av tre plagg.
Till madrass, hade man en päse med barkelse, som
lämades en och annan gång, i stället för underlägg,
ly sådant var icke vanligt i den tiden, alltså för
fyrtio- eller femtio år sedan. En liten kudde och
dito felt, eller i många fall moderns sakh, var
i stort sett sängkläderna till vaggan. Lakan och
täckning användes icke i vardagslag, utom vid hög-
tider, eller när man visste att det skulle komma
främmande i hemmet.

ACC. N:R M. 12954:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7

Det lilla de barnet, som alltid benämndes "pattaglöft"
fick sitt första mål, medan barnmorskan var borta
i hemmet. Ty det var hennes uppgift, att se till, att
barnet kunde "patta" ty så kallades de givningerna.

Det gällde att få mycket di, om barnet skulle växa
och trivas och därför var det en vanlig ordination,
av de gamla att modern skulle dricka mycket
mjölk och välling, eller dylikt, visade det sig att
ändå inte räcker, fick naturligtvis barnet en och
annan flaska utspädd konmjölk, mellan bröst-
målen. Allmänt ansåg man att modernmjölken,
var det bästa för barnet och kanske inte minst
därför, att den alltid var färdiglagad, och på samma
gång, kunde den av arbete och omsorg, sjuktade
modern, få en stunds avkoppling och vila medan
barnet åt. Att tillfälliga sjukdomar och sinnes-
kvaldär. Sins modern, överfördes till barnet,
genom digeringarna, var en allmän tanke

Därför finnes ännu ett gammalt uttryck, som användes, "det är insöpt med modersmjölk" då man vill betyga, hur moderns egenskaper och karaktärsdrag, framträdde hos barnet. Några bestämda tider för måltiderna till barn, var det aldrig tal om för, utan när de voro svotta och hinkiga, fick de ett mål och så var i allmänhet sorgen stillad. Evn på natten, hade man denna metod till hands, för att få lugn och vila. Som regel användes barnet, vid ett års ålder, men det förekom också, att de diade längre. Det har berättats om en pojke, som var så gammal att han talade rent, som sade "säll, dej mor, medan jag pappar lite". Detta ansågs emellertid för slarv, och dålig ordning och härdle blott till något undanför försvängningen skedde på så sätt, att barnet fick ligga hos fadern, eller någon annan äldre person, de första nätterna och modern sysslade så mycket som

småligt med det samma. Ett annat medel, som
också tillämpades, var att smaga sillake på
bröstviktarna.

Barnt var nu så pass gammalt, att man ansåg
det vara nödvändigt, att övergå till annan föda
och givetvis började man med i mjölk, blöta
skorpor och även annan mat, som modern följade
åt det samma.

Spukdassarna yttrade sig på flera sätt, förekom
ofta hos småbarn för, men man hade inte i regel
mer än ett namn på dem, alla, och det var "skäver",
eller engelska spukan, som det senare benämndes.
Om barnet visade sig kinkigt och besvärligt, eller
hade svårt för att lära sig gå, antog man att det
var början till skäver och då måste ju en klotz
gubbe, eller gumm, rådfrågas och så länge
Anders Hamman i Hallaryd hade praktik, var han
den mest anlitade, till varje bandas spukdassar.

ACC. NR **M.** 12954:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

10.

även hos barn. Vidare frickom något som kallades
lyte, men det kunde ju inte direkt räknas för sjukdom,
även om det yttrade sig som sådant. Detta botade
modern med lätthet själv, om hon kunde vindra
sig anledningen till det samma.

Beröende på det fragna arbete, som frickom i varje
hem för, synes sätta man sig uti mer med barnet,
än som var alldeles nödvändigt. Allra minst gjorde
faderen det. Det ansågs rent ut vara skam och alls
icke berättigt, att hjälpa till att sköta barn.

Äre mot frickom det ofta att han lekte och roade
det och lärde det de frösta lekarna, tex baka, baka,
baka o.s.v eller. Det kom en liten mus, och ville
lära hus, och fick han icke det, så sa han pipi.

Många andra lekar och vaggvisor frickom, men
de har tyvärr fallit i glömska, och nyare lekar och
metoder, att sysselsätta sig med barn har efter hand
accepterats, även i denna hakt.

Om barnet röstes utambes: Ja, men blott i
lika uttäckning, det utsägs nämligen att det
därigenom endast ädrog sig förkyllning, och dessutom
onödigt beröm, för den som skötte det. Henske
också klädpragan gjorde sitt till, då barnen och
vokur till smälten var okända begrepp för
fyra- och femtio år sedan. Dessutom hade man
i den tiden inga förskaffningsmedel, såsom
man bar barnet på armen, om det oröjan gång
sick följa med föräldrarna, till någon bjudning
i byn.

Men i detta kännesönde, då det gäller barnens
famnträdande ofentligt, har tiderna förändrats
med en hirkelig fort. Overallt har man barnen med
både på bjudningar och andra tillställningar, och
de tycks vara de, mest uppmärksammade och kär
han det gamla ordspråket tillämpas, Tiderna
11 förändras och vi med dem.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

11